

Westerse dwang, Europese medeplichtigheid en de verschuivende geopolitieke orde

Door Frank , 2 oktober 2026

Westerse dwang, Europese medeplichtigheid en de verschuivende geopolitieke orde

Door Frank Dumon

In het grote theater van de mondiale geopolitiek zijn we momenteel getuige van de laatste, turbulente bedrijven van een unipolaire wereldorde. De architectuur van de Westerse hegemonie, lang in stand gehouden door een combinatie van financiële dominantie, militaire intimidatie en de selectieve toepassing van het internationaal recht, kraakt onder het gewicht van haar eigen tegenstellingen. Om de koers van de 21e eeuw te begrijpen, moet men verder kijken dan de gepolijste persberichten van Westerse hoofdsteden en de ruwe, ongefilterde realiteit ter plaatse onderzoeken. Twee ogenschijnlijk verschillende geopolitieke ontwikkelingen—de escalerende, zelfdestructieve houding in Oekraïne en de stille, strategische terugtrekking van de Verenigde Staten uit Irak—onthullen één enkele, overkoepelende waarheid: het tijdperk van dwang loopt ten einde, en het Mondiale Zuiden, samen met herrijzende Euraziatische mogendheden, herschrijft de spelregels.

Deze analyse put uit talrijke recente kritische bronnen, waaronder inzichten uit het programma [*Judging Freedom*](#), en strategische beoordelingen met betrekking tot de militaire terugtrekking van de VS uit Irak. Door deze perspectieven te synthetiseren, kunnen we de diepe kloof blootleggen tussen Westerse illusies van controle en de onveranderlijke realiteiten van multipolaire diplomatie.

eldorde

Om de huidige geopolitieke wrijving te

begrijpen, moet men eerst het Russische perspectief op het moderne internationale systeem begrijpen. Zoals onlangs verwoord in hooggeplaatste diplomatieke en analytische kringen onder andere door Sergej Lavrov, heerst er in Moskou een diepgewortelde animositeit—niet alleen jegens de Verenigde Staten, maar jegens het hele raamwerk van de huidige wereldorde. De beoordeling is streng: het systeem is fundamenteel kapot. Het rechtssysteem wordt als "rommel" beschouwd. De Verenigde Naties worden te grabbel gegooid. De normen van beschaafd gedrag en internationale diplomatie zijn opzijgeschoven.

Dit is geen propaganda; het is een observatie van de empirische realiteit. Decennialang hebben de Verenigde Staten internationale instellingen niet gebruikt als neutrale scheidsrechters van wereldvrede, maar als instrumenten om hun eigen financiële en politieke voorrang te behouden. Wanneer de regels van de Wereldhandelsorganisatie, de VN-Veiligheidsraad of internationale financiële systemen niet langer dienen voor de onmiddellijke belangen van Washington, worden ze omzeild, gesanctioneerd of gewoon genegeerd. De wapening van de Amerikaanse dollar en de extraterritoriale toepassing van Amerikaans recht hebben de wereld laten zien dat de "op regels gebaseerde internationale orde" in de praktijk een "op regels gebaseerde Amerikaanse orde" is.

Bijgevolg is het primaire doel voor Rusland, en in toenemende mate voor China en andere soevereine naties, niet noodzakelijkerwijs het vernietigen van de Verenigde Staten, maar het dwingen hen terug aan de onderhandelingstafel. Het doel is om echte diplomatie te herstellen—een systeem gebaseerd op wederzijds respect, erkenning van legitieme veiligheidsbelangen en begrip van wat andere naties drijft. Zolang de VS uitsluitend vertrouwt op dwangmiddelen—dwangmatige financiële sancties, dwingende taal en dwingende militaire posturing—stevent de wereld af op een groter, catastrofaler conflict. De weigering om symmetrische diplomatie te bedrijven is het grootste gevaar voor de mondiale stabiliteit.

Europa's lust tot escalatie

Terwijl Rusland theoretisch openstaat voor diplomatieke uitwegen met de Verenigde Staten, heeft zijn ergernis over Europa een kookpunt bereikt. Deze dynamiek is cruciaal voor Europese burgers om te begrijpen. De animositeit is groter jegens Europa omdat Europese leiders hun rol als onafhankelijke geopolitieke actoren hebben verzaakt en er in plaats daarvan voor hebben gekozen om versnellers te worden van een conflict dat niet in hun nationale belang is.

Er heerst een voelbare "lust tot escalatie" in bepaalde Europese hoofdsteden. Ondanks de duidelijke mislukkingen van eerdere strategieën, zijn er voortdurende beloftes om raketten met een groter bereik en zwaardere ladingen aan Oekraïne te leveren. De logica hierachter is diep gebrekkig en losgekoppeld van de realiteit. Recente escalaties, waaronder aanvallen die zich richten op stranden en hotels, of pogingen om politieke en electorale processen te verstoren, onthullen een wanhopige strategie. De onderliggende Westerse veronderstelling lijkt te zijn dat als ze maar hard genoeg duwen, genoeg pijn toebrengen en met genoeg escalatie dreigen, Vladimir Poetin simpelweg zal capituleren en akkoord zal gaan met een staakt-het-vuren op Westerse voorwaarden.

Dit is een enorme misrekening. Zoals de Russische leiding onmiskenbaar duidelijk heeft gemaakt, zal er geen staakt-het-vuren zijn onder voorwaarden van dwang of vernedering. Het geloof dat een kernmacht met een enorme strategische diepte en

een veerkrachtige economie zal instorten onder de druk van een paar extra Westerse raketten is een gevaarlijke illusie. Het is een illusie geboren uit hubris, die doet denken aan eerdere Westerse interventies in het Mondiale Zuiden—zoals de Vietnamoorlog, een conflict dat ik uitgebreid heb bestudeerd—waar technologische en militaire superioriteit ten onrechte gelijk werd gesteld aan onvermijdelijke politieke overwinning. Europa, door blindelings dit pad te volgen, verlengt niet alleen het lijden van het Oekraïense volk, maar ontmantelt ook actief zijn eigen economische welvaart en veiligheidsarchitectuur.

De stille terugtrekking: Amerikaanse terugtrekking uit Irak

Terwijl Europa danst op de melodie van escalatie in Oost-Europa, vindt er een andere, diepgaandere verschuiving plaats in het Midden-Oosten. De definitieve terugtrekking van de door de VS geleide coalitietroepen uit Irak, afgerond rond 30 september, vertegenwoordigt een grote strategische bonus voor Iran. Deze ontwikkeling is doordrenkt van ironie en benadrukt de catastrofale blinde vlekken

De terugtrekkingsdatum was symbolisch

significants, omdat het ook de deadline was waarop de regering in Bagdad had beloofd talrijke machtige, door Iran gesteunde milities onder formele staatscontrole te brengen. Het is nu duidelijk dat deze deadline niet zal worden gehaald. Effectief, op het precieze moment dat Washington verwickeld is in een kostbare, meerfronten campagne bedoeld om Iran militair en economisch te verzwakken, vermindert het tegelijkertijd zijn militaire aanwezigheid in het land dat Teheran waarschijnlijk zijn grootste strategische winst van het post-Saddam-tijdperk heeft opgeleverd.

Irak bezit krachtige nationalistische instincten. Twee decennia lang heeft Bagdad herhaaldelijk geprobeerd zowel Amerikaanse als Iraanse invloed in evenwicht te brengen, strevend naar een onafhankelijke koers. De Amerikaanse terugtrekking verwijdert echter een cruciaal, zij het gebrekkig, tegenwicht. Dit vacuüm laat Teheran achter met een ongekennde mate van invloed op de politieke en economische aangelegenheden van Irak. De tragedie voor Washington is dat

Teheran de voorwaarden voor deze dominantie niet geheel op eigen kracht heeft gecreëerd; het kreeg een grote hoeveelheid hulp van de Verenigde Staten.

De architectuur van Iraanse invloed

Om de diepte van Iran's verankering in Irak te begrijpen, moet men het idee laten varen dat deze invloed plotseling ontstond na de door de VS geleide invasie van 2003. Net als de Verenigde Staten, besteedde Teheran decennialang aan het cultiveren van Iraakse oppositiebewegingen tijdens het brute bewind van Saddam Hoessein. Organisaties zoals de Islamitische Dawa-partij en de Opperste Raad voor de Islamitische Revolutie in Irak werden in ballingschap gekoesterd. Vandaag de dag binnen de Iraakse staat.

Misschien wel het krachtigste voorbeeld

hiervan is de Badr organisatie. Opgericht in Iran tijdens de jaren 1980 en gesteund door de Islamitische Revolutionaire Garde (IRGC), vochten Badr strijders zij aan zij met Iran tijdens de Iran-Irak-oorlog. Toen Saddam Hoessein in 2003 werd omvergeworpen, bezaten deze diepgewortelde organisaties iets wat de invallende Amerikaanse troepen volledig misten: directe, intieme en vertrouwde banden met machtige lokale gewapende netwerken. Toen deze ballingschap groepen terugkeerden om de nieuwe Iraakse staat vorm te geven, werden hun connecties naadloos omgezet in institutionele macht.

Duizenden Badr strijders keerden terug en transformeerden de organisatie van een ballingschap militie in een belangrijke politieke en veiligheidsspeler. Iran cultiveerde systematisch relaties doorheen politieke partijen, regeringsministeries, religieuze netwerken en gewapende groepen. Deze expansie werd vergemakkelijkt door het diep gebrekkige politieke systeem dat ontstond na het overhaaste constitutionele proces van 2005. Bekend als het *muhasasa* (quotum) systeem, verdeelde het de controle over staatsinstellingen langs rigide etnische en religieuze lijnen. Deze sektarische fragmentatie verbrijzelde de Iraakse nationale identiteit en bood vruchtbare grond voor Iran om zijn transnationale netwerken direct in het hart van de Iraakse regering uit te breiden.

De opkomst van de Islamitische Staat (IS) in 2014 speelde Iran verder in de kaart. Toen Bagdad werd geconfronteerd met een existentiële dreiging, bood Teheran directe militaire bijstand. Duizenden Iraanse troepen, onder bevel van de legendarische Qassem Suleimani, arriveerden om de verdediging van de hoofdstad te organiseren. Tegelijkertijd werd de *al-Hashd al-Shaabi* (Volksmobilisatiestrijdkrachten, of PMF) gevormd. Hoewel ogenschijnlijk opgenomen in de formele veiligheidsarchitectuur van Irak in 2016, behielden vele van zijn machtigste facties nauwe operationele banden met Teheran en ontwikkelden ze hun eigen autonome politieke en economische belangen.

Iran heeft dus een complex, overlappend web van politieke, militaire en economische relaties opgebouwd. Sommige opereren buiten de staat, terwijl andere diep erin verankerd zijn. Dit verklaart waarom Iraanse invloed zo veerkrachtig is: het verwijderen van een enkele militieleider, politicus of commerciële entiteit doet niets om het bredere, diep verankerde netwerk te ontmantelen.

De economische levenslijn en het falen van sancties

Politieke en militaire invloed is slechts de helft van het verhaal; het wordt versterkt door diepe economische integratie. Iran en Irak delen een uitgestrekte grens, wat substantiële stromen van goederen, energie, pelgrims en handel mogelijk maakt. Jarenlang is Irak een grote markt geweest voor Iraanse export en is het sterk afhankelijk geweest van Iran voor aardgas en elektriciteit. Deze organische economische verbindingen zijn iets wat externe sancties kunnen compliceren, maar nooit gemakkelijk kunnen verbreken.

Deze banden zijn steeds vitaler geworden naarmate Iran te maken heeft gekregen met escalerende internationale isolatie. Zoals ik in eerdere analyses van regionale economie heb opgemerkt, is Irak effectief Iran's "melkkoe" geworden. Het voorziet Teheran van markten, inkomsten en financiële routes waardoor de verpletterende effecten van externe Westerse druk kunnen worden verzacht en geabsorbeerd.

Amerikaanse autoriteiten hebben geprobeerd deze kanalen te sluiten door Iraakse individuen en bedrijven te sanctioneren die ervan worden beschuldigd de olieverkoop te faciliteren die Iran en door Iran gesteunde milities ten goede komt. Dit vertegenwoordigt echter een enorm strategisch probleem voor Washington. De VS kunnen Iraanse banken sanctioneren, de mondiale olie-export verstoren en formele financiële netwerken ontwrichten. Maar zolang Teheran diepgaande, structurele toegang tot de politieke economie van Irak behoudt, blijft een belangrijke weg voor het absorberen van externe druk wijd open.

De Amerikaanse terugtrekking verleent Iran niet automatisch totale economische controle, maar het verwijdert een belangrijke bron van Amerikaanse hefboomwerking precies op het moment dat Washington probeert Teheran het hardst te knijpen. Teheran hoeft Bagdad niet volledig te controleren; het hoeft alleen voldoende invloed te behouden om de netwerken te behouden die fungeren als een drukventiel tegen isolatie.

Bovendien blijft Iran profiteren van het gecentraliseerde karakter van de Iraakse economie. Volgens de laatste schattingen van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) controleert de publieke sector ongeveer 40% van de banen in Irak. Het IMF heeft herhaaldelijk gewaarschuwd dat dit de groei van de private sector verstikt, maar de politieke gevolgen zijn nog significanter. Politieke facties die ministeries en staatsinstellingen controleren, verwerven directe invloed op banen, contracten en middelen. Dit creëert een robuust systeem van patronage dat politieke loyaliteit versterkt. Omdat vele van deze facties hun uiteindelijke trouw aan Teheran verschuldigd zijn, wordt het Iraakse staatsapparaat zelf een instrument voor Iraanse strategische volharding.

Dit systeem strekt zich uit verder dan strikt Iran-gelieerde partijen, maar zij hebben er onevenredig van geprofiteerd. Een competitieve, dynamische private economie zou het vermogen van Iran's politieke netwerken verzwakken om staatscontrole om te zetten in politieke afhankelijkheid. Een universitair afgestudeerde die een carrière kan opbouwen zonder partijconnecties, of een ondernemer die kan floreren zonder patronage, is inherent politiek onafhankelijker. Daarom is economische hervorming in Irak niet louter een kwestie van welvaart; het is een fundamentele strijd over waar politieke macht berust. Als de Amerikaanse terugtrekking Teheran meer ruimte geeft om deze patronagenetwerken te exploiteren, riskeert Washington actief de capaciteit van zijn tegenstander om te overleven en te gedijen te versterken.

Synthese: De Jakobijnse visie op een multipolaire realiteit

Wanneer we deze twee verhalen naast elkaar bekijken—de koortsachtige escalatie in Europa en het stille verlies van hefboomwerking in het Midden-Oosten—ontstaat een duidelijk patroon. De Verenigde Staten proberen de mondiale voorrang te behouden door een strategie van overextensie en dwang, terwijl hun Europese bondgenoten maken aan dit falende paradigma.

De "lust tot escalatie" in Oekraïne is geen

teken van kracht; het is een symptoom van strategisch faillissement. Het is het spartelen van een hegemon die niet langer weet hoe diplomatie te bedrijven en in plaats daarvan vertrouwt op het botte instrument van militaire steun om uitkomsten af te dwingen die diplomatiek onbereikbaar zijn. Europa's medeplichtigheid hieraan is een tragisch verraad aan zijn eigen burgers, waarbij economische stabiliteit en vrede worden geofferd op het altaar van Amerikaanse geopolitieke ambitie.

Tegelijkertijd demonstreert de situatie in Irak de grenzen van Westerse macht. Decennia van militaire interventie, regimeverandering en economische sancties hebben niet geleid tot een volgzame, pro Westerse staat. In plaats daarvan hebben ze de exacte voorwaarden gecreëerd voor een veerkrachtige, inheemse en Iran gelieerde machtsstructuur om wortel te schieten. Het onvermogen van het Westen om de diepe historische, religieuze en sociale stromingen van het Midden-Oosten te begrijpen, heeft geresulteerd in een selffulfilling prophecy van verminderde invloed.

Voor het Mondiale Zuiden, inclusief landen in Zuidoost-Azië zoals Vietnam, dienen deze ontwikkelingen als een schril bewijs van hun eigen historische ervaringen. Naties die de volle impact van Westerse militaire en economische dwang hebben doorstaan, begrijpen dat echte soevereiniteit niet door een hegemon kan worden geschonken; het moet worden gesmeed door veerkracht, strategisch geduld en de cultivatie van gediversifieerde, multipolaire partnerschappen. De wereld beweegt zich weg van de unipolaire "rommel" van een dwangorde naar een meer complexe, onderhandelde realiteit.

De weg voorwaarts ligt niet in het sturen van meer raketten naar Europa of het opleggen van meer sancties aan het Midden-Oosten. Het ligt in het moeilijke, nederige werk van diplomatie. Het vereist dat de Verenigde Staten en hun Europese bondgenoten de illusie van voorrang laten varen en leren naast andere machtscentra te bestaan—China, Rusland, Iran en het opkomende Mondiale Zuiden—op basis van wederzijds respect en gedeelde veiligheid. Totdat die paradigmaverschuiving plaatsvindt, zal de prijs van deze illusie blijven worden betaald in bloed, economische ruïne en de verdere erosie van de "beschaafde normen" die het Westen beweert te verdedigen.

Bronnen

- <https://www.reuters.com/world/middle-east/us-forces-exit-iraq-after-two-decades-leaving-opening-iran-2026-09-29/>
- <https://www.stimson.org/2026/why-iran-backed-iraqi-armed-groups-are-hedging-on-disarmament/>
- <https://theconversation.com/topics/iran-1870>
- <https://carnegieendowment.org/research/2019/04/from-radical-to-rentier-islamism-the-case-of-iraqs-dawa-party>
- <https://www.crisisgroup.org/rpt/middle-east-north-africa/iraq/070-shiite-politics-iraq-role-supreme-council>
- <https://www.hudson.org/international-organizations/badr-organization-irans-oldest-proxy-iraq>
- <https://theconversation.com/iraqs-rushed-and-divisive-constitution-was-always-doomed-to-fail-85026>
- <https://www.lse.ac.uk/middleeastcentre/research/muhasasa-taifia>
- <https://nesa-center.org/csag-strategy-paper-irans-shadow-army-the-pmfs-growing-influence-in-iraq/>

- <https://understandingwar.org/research/middle-east/the-leadership-and-purpose-of-iraqs-popular-mobilization-forces/>
- <https://nepf.org.au/index.php/how-iraq-became-irans-cash-cow/>
- <https://www.reuters.com/world/middle-east/us-sanctions-iraqs-deputy-oil-minister-militias-over-iran-support-2026-05-07/>
- https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2024/129/article-A002-en.xml?tab_body=fulltext

<https://youtu.be/FZnpi9ZWYRQ>